

De Juristenkrant 2012/246, 4-5

Weblogs en websites zijn voortaan ook 'drukkers'

Het Hof van Cassatie heeft in twee recente arresten de bepalingen uit de Belgische Grondwet in verband met de vrijheid van drukpers in één klap van 1831 naar 2012 geactualiseerd. Strafbare meningsuitingen op websites of weblogs kunnen daardoor enkel nog vervolgd en bestraft worden voor het hof van assisen. Internetmedia genieten nu dezelfde grondwettelijke waarborgen als de klassieke drukpers.

Dirk Voorhoof

Twee bepalingen in de Belgische Grondwet vormen sedert 1831 de steunpilaren van de grondwettelijke bescherming van de persvrijheid in dit land. Artikel 25 waarborgt de vrijheid van drukpers en koppelt daaraan het verbod van censuur. Artikel 150 heeft het hof van assisen, en dus de volksjury bevoegd gemaakt om te oordelen over vormen van zware criminaliteit (misdaden), politieke misdrijven en dus ook drukpersmisdrijven. De hamvraag was of ook internetmedia als drukpers te beschouwen waren en ten volle aanspraak konden maken op deze grondwettelijke waarborgen.

Sommige rechtspraak vond het 'evident' dat rekening gehouden moest worden met de ontwikkelingen in de communicatie- en mediasector. Zelfs het Belgisch Staatsblad heeft zijn drukpersen definitief ingeruild voor het internet. Daarom gingen stemmen op om ook weblogs, internetfora en websites als nieuwe vormen van drukpers te beschouwen. Als daarop opiniestukken, commentaren of artikels worden 'gepubliceerd' die lasterlijk of beledigend zijn, dan moeten die uitingen ook maar als drukpersmisdrijven gekwalificeerd worden. De beroepsrechters van de correctionele rechtbank of het hof van beroep moeten zich dan telkens onbevoegd verklaren. Een andere keuze is er niet. Dat heeft nu ook het Hof van Cassatie beslist. De gevolgen zijn niet min, want voor laster en beledigingen, of het nu in de klassieke pers is of via internet, start men geen assisenprocedure. Een feitelijke straffeloosheid dus. Het Hof van Cassatie maakte ook duidelijk dat de strafbare uitingen geen verband moeten houden met een maatschappelijk belang of een publiek debat: alle soorten strafbare meningen die via internet openbaar worden gemaakt en verspreid worden zijn drukpersmisdrijven. Dus ook puur persoonlijke beledigende opinies of waardeoordelen.

Het gevolg van de nieuwe rechtspraak is dat in plaats van het indienen van een strafklacht en het instellen van strafrechtelijke vervolging, nog enkel de weg openstaat van een dagvaarding voor de burgerlijke rechtbank in geval van lasterlijke, eerroevende beledigende of andere onrechtmatige, kwetsende of privacyschendende uitingen. In deze scenario's dreigen er dus geen geldboetes of gevangenisstraffen, maar kan de rechter een schadevergoeding toewijzen of andere maatregelen bevelen, in toepassing van artikel 1382 BW. Uitzonderlijk kan ook een stakingsbevel via de kortgedingrechter of de voorzitter van de rechtbank, zoals in kort geding. Een situatie die overigens al lang bestaat voor de 'klassieke' gedrukte media.

Racisme en homohaat

Voor drukpersmisdrijven die door racisme of xenofobie zijn ingegeven is de situatie verschillend, want die categorie van drukpersmisdrijven kan vervolgd worden via de correctionele rechtbank, wat de voorbije jaren ook effectief gebeurd is. Aanzetten tot haat of discriminatie wegens zogenaamd ras, afkomst, huidskleur of nationaliteit kan dus wel effectief strafrechtelijk vervolgd worden, ook wanneer die uitingen gebeuren via internetmedia. Het hof van assisen komt daar niet aan te pas. Dat was al zo, dat blijft ook zo.

Voor drukpersmisdrijven die aanzetten tot haat of discriminatie wegens geloof of levensovertuiging of seksuele geaardheid, zoals homohaat, is de situatie weer anders. Dat soort drukpersmisdrijven blijft wel

tot de bevoegdheid van het hof van assisen behoren, met dus in de praktijk ook een feitelijke straffeloosheid. Toch is het moeilijk te verantwoorden dat het aanzetten tot haat of discriminatie via de (internet)media met motieven van racisme of vreemdelingenhaat wel effectief correctioneel vervolgd en veroordeeld kan worden, terwijl het aanzetten in diezelfde media, inclusief internetmedia, tot discriminatie gebaseerd op homohaat, islamofobie of aanzet tot andere discriminerende intolerantie, onbestraft blijft. In een recent arrest heeft het Europees Mensenrechtenhof ook al laten verstaan dat strafvervolging niet enkel nodig kan zijn in de strijd tegen racisme en vreemdelingenhaat, maar ook ter bescherming van andere kwetsbare groepen in de samenleving. Het Hof benadrukte dat *'discrimination based on sexual orientation is as serious as discrimination based on 'race, origin or colour'* (zie pagina 3 van deze krant). Dat er voor het overige geen strafvervolgingen meer gebeuren voor laster en eerroof is geheel in lijn met de Europese rechtspraak. Strafprocedures wegens laster of beledigingen in de media hebben immers een *'chilling effect'*, reden waarom men beter opteert voor civiele procedures of stakingsvorderingen. Gevangenisstraffen en zware geldboetes naar aanleiding van de uitoefening van de expressievrijheid, ook via internetmedia, kunnen volgens de rechtspraak van het Europees Mensenrechtenhof slechts in heel uitzonderlijke omstandigheden gerechtvaardigd worden, zoals bij *'hate speech'* of aanzet tot geweld.

Weblogs en journalistiek

De toepassing van het begrip drukpersmisdrijf op online media, blogs en internetfora impliceert nu wel dat niet enkel media met actualiteitsberichtgeving vanuit een journalistieke invalshoek de positieve gevolgen van de feitelijke straffeloosheid wegens laster, eerroof en beledigingen mogen ervaren. Voortaan hoeven ook personen die zulke uitingen via internet posten, geen strafvervolging te vrezen.

Een bijkomend probleem is dat deze individuele bloggers zich weinig bekommeren om de journalistieke beroepsethiek. Benadeelden van onbetamelijke journalistiek kunnen met een klacht terecht bij de Raad voor de Journalistiek, maar die staat zwak om de journalistieke beroepsethiek ook ruimer te stimuleren en bewaken.

De uitbreiding van de grondwettelijke waarborgen tot de internetmedia zal ongetwijfeld opnieuw de vraag oproepen tot snellere en meer effectieve vormen van rechtsbescherming tegen onbetamelijke, kwetsende, lasterlijke of privacyschendende uitingen in de media, inclusief op internet, sociale media, websites, internetfora en weblogs. Het zal meteen ook de vraag oproepen of die waarborgen voor de 'klassieke' media behouden moeten blijven. Het Hof van Cassatie heeft ongetwijfeld aan de boom geschud...

(De auteur is hoogleraar mediarecht en auteursrecht aan de Universiteit Gent en de Universiteit van Kopenhagen)

Cass. 6 maart 2012, Nr. P.11.1374.N en Cass. 6 maart 2012, Nr. P.11.0855.N, onuitg.

www.legalworld.be

Het gevolg van de nieuwe rechtspraak is dat in plaats van het indienen van een strafklacht en het instellen van strafrechtelijke vervolging, nog enkel de weg openstaat van een dagvaarding voor de burgerlijke rechtbank in geval van lasterlijke, eerroevende beledigende of andere onrechtmatige, kwetsende of privacy-schendende uitingen.

Het Hof van Cassatie heeft ongetwijfeld aan de boom geschud.

De strafbare uitingen moeten geen verband houden met een maatschappelijk belang of een publiek debat.